

1991 YILI İÇİNDE EDİRNE'DEN YURDA GİREN VE ÇIKAN 500 YABANCI TURİST ÜZERİNDE BİR TURİZM EPİDEMİYOLOJİSİ ÇALIŞMASI

Dr. Derman KÜÇÜKALTAN(*)
Doç. Dr. Ahmet SALTIK(**)
Prof. Dr. Münir KUTLUATA(***)

ÖZET

Mayıs-Aralık 1991 döneminde Kapıkule ve Pazarkule kara sınır kapılarından ülkemize giren ve çıkan 18 yaşından büyük 500 yabancı turist ile bir anket formu ile görüşmeler yapılmıştır. Çalışmanın bir amacı, ülkemize gelen yabancı turistlerin yaş, cins, eğitim, milliyet, gelme nedenleri, geliş biçimleri; ülkemizde ne süre, nerede ve nasıl kalacakları konularında güncel veriler toplamaktır. 50 yaş ve üzeri kesim örnekleme ağırlıklı olarak dahil edilerek "3. yaş turizmi" olgusunun bazı boyutları özellikle irdelenmiştir.

Konunun turist sağlığı ve hekimliği cephesi de işlenmiş ve "turizm epidemiyolojisi" olarak adlandırılabilir yeni bir yaklaşımda bulunulmuştur.

Grubun 3'te 2'si yüksek öğrenimli olup % 57'si tur ile gelmektedir ve % 59'u otel veya tatil köyünde kalacaktır. Gelme nedenleri içinde sağlık gerekçeleri yok gibidir. Yalnızca 13 kişi (% 2.6) termal alanları ziyaret etmeyi planlamıştır. Harcamaları bakımından ülkemizin ekonomik gelmesi, çekici bir neden olarak belirtilmektedir. Buna karşın, hemen yarısı bir haftadan daha kısa süreyle kalmayı düşünmektedir/kalmıştır. Gününbirlik gelenlerse % 19.5 düzeyindedir. Ülkemizdeki gezilerini tamamlayanların % 85'i yeniden gelmeyi düşünmektedirler. Ülkemiz zengin termal alanlara sahip olduğundan; uygun altyapı hizmetleri, örgütlenme ve tanıtım ile bu potansiyelimizden daha fazla yararlanılabileceği vurgulanmıştır.

(*) Dr., Trakya Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Turizm Bölümü Başkanı, Edirne

(**) Doç. Dr., Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı A.B.Dalı, Edirne

(***) Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, İktisadi Coğrafya ve Turizm Araştırma Merkezi, İstanbul

Turizm sektörü, pek çok sektörün işbirliğini gerektirmektedir. Bu bağlamda; ülkemiz sağlık hizmetleri bütününden ayrı düşünülmemek kaydı ile bu alandaki sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi gereği ortadadır. En önemli noktalardan birisi olarak da; sektörde rasyonel planların yapılabilmesi için düzenli, sürekli, güvenilir bir veri toplama sisteminin kurulması ve işletilmesi gereği üzerinde durulmuştur.

GİRİŞ VE AMAÇLAR

Toskay turizmi, "İnsanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına seyahatleri ve buralardaki, genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünü" olarak tanımlanmaktadır(1). Larousse'da da benzer bir tanıma yer verilmektedir(2).

Turizm sektörü, son yıllarda tüm dünyada, o arada ülkemizde de büyük gelişme göstermektedir. Ülkelerin gelir kaynakları arasında turizm girdileri önemli paylar almaya başlamıştır. Nitekim ülkemizde de, ünlü benzetmesi ile bu "bacasız endüstri"nin 1991 yılı döviz getirisi 2.6 milyar Dolar'dır ve 1992 için 6.5 milyon turist ve 4 milyar dolar getiri beklenmektedir(3). Ne var ki, sektörün önemli sorunları bulunmaktadır. Kuşkusuz bunların bir kısmı uzun erimde çözülebilecek niteliktedir. Sektörden beklenen verimin en üst düzeye çıkarılabilmesi örn. 1300 dolayındaki şifalı su kaynaklarından (termal kaynaklar v.d.gibi) sağlık turizmi kapsamında yararlanılması (4) ve geleceğe -çevre kirlenmesi, mevsimlik yoğunlaşma v.b. gibi- istenmeyen sorunların aktarılmaması için bilimsel planlamaların dolayısıyla verilerin gerekliliği açıktır. Ülkemizde bu tür araştırmaların yeterli olduğunu söylemek güçtür.

Turizm literatüründe son zamanlarda "3. yaş turizmi" olgusu güncellik kazanmış bulunmaktadır. Üçüncü yaş turizmi, insan yaşamında 3. dönem sayılan ve Dünya Sağlık Örgütü'nce de 60 yaş ve üzeri kabul edilen yaşlılık döneminde (5) olup; daha önce ekonomik etkinlikte hiç bulunmamış veya bulunup da emekli olmuş kişileri turizm olayı içine katarak bunların ekonomiye katkıda bulunmalarını sağlayan bir turizm şekli olarak tanımlanabilir.

Sunulan çalışma, 1991 yılı içinde Edirne'nin Kapıkule ve Pazarkule sınır kapılarından ülkemize giriş-çıkış yapan 500 yabancı turist üzerinde uygulanan bir ankete dayalıdır. Çalışmanın amaçları şöyle sunulabilir:

1. Ülkemize karayoluyla Edirne'den giriş yapan yabancı turistlerin beklentileri, ülkemizi seçme nedenleri, hangi ülkelerden ve nasıl

geldikleri, tatillerini nasıl geçirecekleri ve nerelerde kalacakları.. hakkında, 500 kişiden oluşan bir grupla görüşerek veri toplamak.

2. Turizm etkinlikleri içinde "3. Yaş Turizmi" olarak vurgulanan 50 yaş üstü insanların turistik etkinlikleri ayrı bir önem taşımaktadır. Gelişen tıp teknolojisi ve yaşam kalitesinin yükselmesine paralel olarak özellikle gelişmiş ülkelerde nüfusun yaşlanması ile birlikte 50 yaş üstü kesimin toplam nüfus içindeki payının yükselmesi önemle üzerinde durulması gereken sosyo-demografik bir olgudur. Bu kesim, turizm etkinlikleri açısından oldukça yüksek potansiyele sahiptir. Çalışmamızda, bu konuda elde edilen verilerin işlenmesiyle "3. yaş turizmi"nin özellikle irdelenmesi amaçlanmaktadır.

Sunulan araştırma, bir anlamda bir turizm epidemiyolojisi boyutu da taşımaktadır. Epidemiyoloji esasında biyomedikal bir disiplin olup; sağlık olaylarının neden ve niçinlerini, dağılımlarını, sıklığını araştıran; sağlıkla ilgili verilerin elde edilmesi ve değerlendirilerek toplumsal sağlık düzeyinin yükseltilmesini, hastalıkların azaltılmasını amaçlayan bir bilim dalıdır (6). Günümüzde giderek artan ve önemli boyutlara ulaşmış olan turizm hareketlerinin, toplum sağlığını yakından ve ciddi olarak etkilediği bilinen bir gerçektir. Bu yüzden, son zamanlarda Turist Sağlığı ve Hekimliği adı altında yeni bir altdisiplin, Dünya Sağlık Örgütü'nce de uygun bulunarak (7) Halk Sağlığı bilimleri içinde yerini almış ve turizm epidemiyolojisi geniş bir uygulama alanı kazanmıştır. Güler'e göre de turizm; ekonomik, kültürel ve sosyal etkilenmelerin yanısıra mediko-legal, medikal ve epidemiyolojik sonuçları nedeniyle önem kazanmıştır (8).

GEREÇ-YÖNTEM

Araştırma, yukarıda özetlenen amaçlarla planlandıktan sonra, birisi açık uçlu olmak üzere 17 sorudan oluşan bir anket formu geliştirilmiştir. İngilizce, Fransızca ve Almanca olarak hazırlanan formlar aracılığı ile Nisan-Aralık 1991 dönemi içinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Gerekli izin Edirne Valiliğinden alınmış ve Kapıkule ile Pazarkule Sınır Kapılarından giriş ve çıkış yapan 500'ü aşkın yabancı turistle görülmüştür. Deneklerin seçiminde, günübirlik (excursion) veya kısa sürelerle bavul turizmi amacıyla gelenlerin dışarıda bırakılmasına özen gösterilmiştir. Veri toplama süreci yaklaşık sekiz ayda tamamlanabilmektedir. Sürenin uzun tutulmasının bir nedeni de, değişik mevsimlerde gelen turistlerin profilini izleyebilmek olmuştur.

3. yaş turizmine ilişkin bazı noktaları aydınlatabilmek amacıyla çalışma grubunun yarıya yakın bir kesimi 50 yaş ve üzeri derneklerden oluşturulmuştur. Yaşlılık sınırı olarak genelde Dünya Sağlık Örgütü'nce de 60 olarak alınmakla birlikte; emeklilik yaşının ülke-

den ülkeye değişkenlik gösterebilmesi bakımından, çalışmamızda 50 yaş ve üzeri, bu anlamda limit olarak alınmıştır.

Görüşmeler, kendilerine sunulan anket formunun, çalışmaya katılmayı kabul eden derneklerce doldurulması biçiminde olmuş ve çalışmanın 1. yazarınca bizzat yürütülmüştür. Bir kısım formların elenmesinden sonra, 500 form değerlendirmeye alınmıştır. Veriler kodlanarak bilgisayara girilmiş ve Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı A.B.Dalı'nda analiz edilmiştir. Çalışma; kesitsel (cross-sectional) mediko-sosyal bir araştırma niteliğindedir.

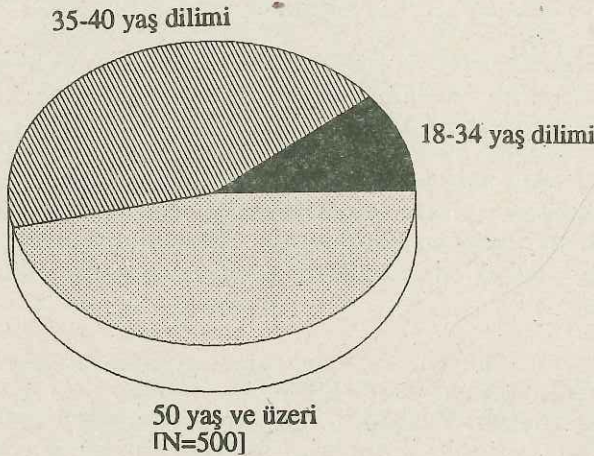
BULGULAR

Çalışmada 500 deneye ilişkin anket formu değerlendirmeye alınmıştır. Kadın-erkek oranları birbirine oldukça yakındır. Yaş gruplarına dağılım TABLO 1'de sunulmaktadır. Bu tablodan da izleneceği üzere, grubun yarıya yakın bir kesimini 50 yaş üstü turistler oluşturmaktadır (Şekil 1).

TABLO 1: Ankete Katılan 500 Deneğin Yaş Gruplarına Dağılımı.

Yaş Grupları	Sayı	%
18- yaş dilimi	54	10.8
35-49 yaş dilimi	213	42.6
50 yaş ve üzeri	233	46.6
Toplam	500	100.0

Şekil 1: Ankete Katılan 500 Deneğin Yaş Gruplarına Dağılımı.

Geldikleri ülkelere bakıldığında ilk sırayı Almanlar almaktadır (270 turist, % (54.0). Bunu sırasıyla Yugoslavlar (n=52, % 10.4), Yunanlılar (n=46, % 9.2), Fransızlar (n=43, % 8.6), İtalyanlar (n=18, % 3.6), Romenler (n=17, % 3.4), İngilizler (n=16, n= 3.2), Çekler (n=13, % 2.6), Avusturyalılar (n=10, % 2.0), Polonyalılar (n=8, % 1.6) ve Macarlar (n=7, % 1.4) izlemektedir.

Araştırma grubunun eğitim durumu TABLO 2'dedir. Deneklerin 2/3'e yakın bir kesiminin yüksek öğrenimli oluşu dikkati çekmektedir.

TABLO 2: Araştırmaya Giren 500 Yabancı Turistin Eğitim Durumu

<u>Eğitim Durumu</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Eğitimsiz	2	0.4
İlkokul bitirmiş	32	6.4
Ortaokulu bitirmiş	53	10.6
Kolej bitirmiş	103	20.6
<u>Yüksek öğrenimli</u>	<u>310</u>	<u>62.0</u>
Toplam	500	100.0

Çalışma grubunun ülkemize geliştaye yararlandığı ulaşım aracı ve geliş biçimine bakıldığında, TABLO 3'te görülen durum saptanmaktadır. Edirne ülkemizin kara sınır kapılarından olduğundan, deniz ve hava yolu ile giriş haliyle söz konusu değildir.

TABLO 3: Ankete Katılanların Ülkemize Geliştaye Kullandıkları Ulaşım Araçları ve Geliş Biçimleri

<u>Ulaşım Aracı ve Geliş Biçimi</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Tur ile	286	57.2
Özel Araba ile	137	27.4
<u>Motorkaravan ile</u>	<u>77</u>	<u>15.4</u>
Toplam	500	100.0

Kuşkusuz en önemli noktalardan biri -belki de ilki- yabancı turistlerin ülkemize gelme nedenleridir. Veriler şöyle bir profil sergilemektedir. (Bkz. TABLO 4 ve ŞEKİL 2).

Bu tabloda dikkati çeken nokta, ülkemize gelişin ekonomik olarak değerlendirilmesidir. Nitekim, 1991 yılı içinde ülkemizi ziyaret eden toplam 5.4 milyon turist'in ortalama kişi başına harcaması 481 Dolar olarak verilmiştir (9). Örneğin bu rakam Avustralya için 2 333 Dolar, Malezya için 1 800 Dolar, ABD için 1247 ve Mısır için

1238 Dolar'dır. Bu tabloda, Türk Lirası'nın Dolar karşısındaki alım gücü paritesinin düşüklüğünün yanısıra; golf turizmi, av turizmi, yat turizmi v.d. gibi daha fazla gelir elde edilebilecek selektif turizme yönelik aktivitelerin ve yapılanmaların yetersizliğinin de payı bulunmaktadır.

TABLO 4 : Görüşülen Turistlerin Türkiye'ye Gelme Nedenleri

Ülkemize Gelme Nedeni	Sayı	%
Tanıdık Ziyareti	17	3.4
Fiziksel Yakınlık	41	8.2
Merak Duygusu	105	21.0
Ekonomik geldiğinden	113	22.6
Merak+Ekonomik Olusu	224	44.8
Toplam	500	100.0

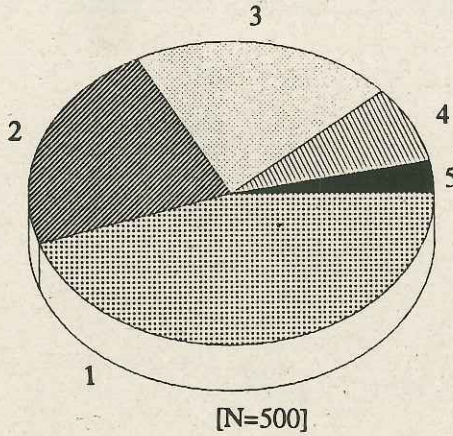
Turistlerin, ülkemize gelmeden önce bir plan yapıp yapmadıkları da araştırılmıştır. Soruya yanıt veren 50 yaş altındaki 223 katılımcının % 30.5'i (n=68) tatil öncesi plan yapmamaktadır. Bu oran 50 yaş üstü grup dikkate alındığında, % 14,8'dir (n=31).

Yabancı konukların ülkemizde gezecekleri/gezdikleri yerler bakımından dinsel, kültürel yerler ve deniz kıyıları ilk sırayı almaktadır. TABLO 5'ten izleneceği üzere, oldukça önemli bir potansiyel sağlık turizmi kaynağı oluşturmasına karşın, termal alanları ziyaret eden ve etmeyi planlayanların oran olarak azlığı düşündürücüdür. 50 yaş üzerindeki ziyaretçilerin ise dinsel ve kültürel yerleri gençlere göre daha fazla seçtikleri anlaşılmaktadır.

TABLO 5: Çalışma Grubunun Türkiye'de Gezdikleri ve Gezecekleri Yerler

Gezilen/gezilecek yer	Sayı	%
Termal Alanlar	13	2.6
Dinsel ve Kültürel Yerler	87	17.4
Deniz Kenarları	173	34.6
Dinsel ve Kültürel Yerler+Kıyıları	227	45.4
Toplam	500	100.0

ŞEKİL 2: Görüşülen Turistlerin Türkiye'ye Gelme Nedenleri.

- 1- Merak+Ekonomik Oluşu
- 2- Ekonomik Geldiğinden
- 3- Merak Duygusu
- 4- Fiziksel Yakınlık
- 5- Tamdık Ziyareti

Anketi yanıtlayanların kaldıkları/kalacakları yerler de irdelenmiştir. Bulgular TABLO 6'da sunulmuştur. Buna göre, gelenlerin % 40'ı aşan bir kesimi otelde kalmış veya kalacaktır. Ülkemizde kalınması düşünülen ya da -gezilerinin bitiminde görüşülenler için kalınan süreler ise TABLO 7'de verilmektedir. Buna göre, % 67.2'yi bulan bir çoğunluk, ülkemizde 10 günden daha kısa süreli olarak kalmayı düşünmekte ve/veya kalmaktadır. 15 günden daha uzun süreler grubun yalnızca % 5.0'ı için geçerlidir (Bkz. ŞEKİL 3).

TABLO 6: Ankete Katılanların Türkiye'de Kalacakları/Kaldıkları Yer

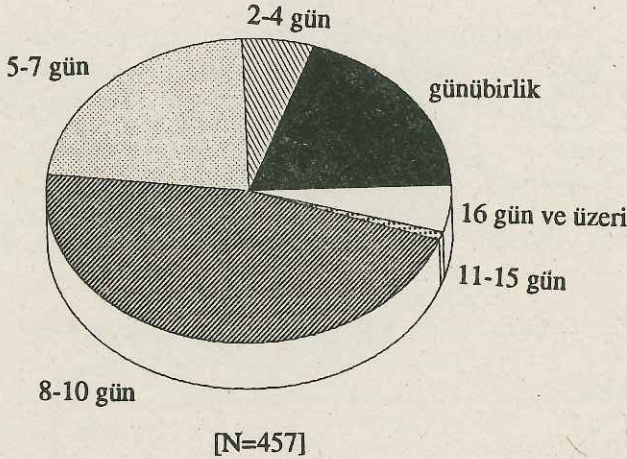
Kalınan Yer	Sayı	%
Motel, pansiyon	57	11.4
Motorkaravan	65	13.0
Kamping	83	16.6
Tatil Köyü	88	17.6
Otel	207	41.4
Toplam	500	100.0

TABLO 7: Ankete Katılanların Türkiye'de Kalmayı Düşündükleri Veya Kaldıkları Süreler

Süre/gün	Sayı	%
Günübirlik	89	19.5
2-4 gün	26	5.7
5-7 gün	103	22.5
8-10 gün	212	46.4
11-15 gün	4	0.9
16 gün ve üzeri	23	5.0
Toplam	457	100.0

(43 kişi soruyu yanıtı bırakmıştır.)

ŞEKİL 3: Ankete Katılanların Türkiye'de Kalmayı Düşündükleri Veya Kaldıkları Süreler

Turistlerin tatillerinde kiminle olmak istedikleri de anket soruları arasında yer almıştır. Yanıtların dökümü Tablo 8'dedir. Görüldüğü üzere, turistlerin çok büyük bir çoğunluğu, arkadaş, ak-raba veya eş ve çocuklarıyla birlikte olmayı seçmektedirler. Yalnız gelenler % 13 kadardır ve bu eğilim yaştan bağımsız gözükmektedir.

TABLO 8: Turistlerin Tatillerinde Kiminle Olmak İstedikleri

<u>Tatilde Kiminle... ?</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Tek Başına Olmak İsteyenler	63	12.9
Arkadaş veya Akrabalarıyla	231	47.2
<u>Yalnızca es ve çocuklarıyla</u>	<u>195</u>	<u>39.9</u>
Toplam	489	100.0

(11 denek yanıtız olup, % ler 489 bazındadır.)

Anketin açık uçlu bırakılan tek sorusu ile , katılımcılara, tatillerinde yaşlarını da gözeterek ne tür aktiviteleri arzuladıkları sorulmuştur. Yanıtlar TABLO 9'da dizilmiştir. Bu Tabloda, özellikle golf oynama amacıyla gelen 34 turist bulunduğunu vurgulamak gerekir.

Oldukça önemli bir nokta da, ülkemizi ziyaret edenlerin, yeniden gelmeyi düşünüp düşünmedikleridir. Gezilerini tamamlayarak çıkışta kendileriyle görüşülen 297 turistin verdikleri yanıtların dökümü Tablo 10'dadır. Ülkemizden ayrılan ziyaretçilerin % 85'i bulan bir oranının ülkemize yeniden gelmeyi düşünmesi sevindirici bir bulgudur (Şekil 4).

TABLO 9: Turistlerin, Yaşlarına Uygun Olarak Tatillerinde Yapmayı Arzuladıkları Etkinlikler.

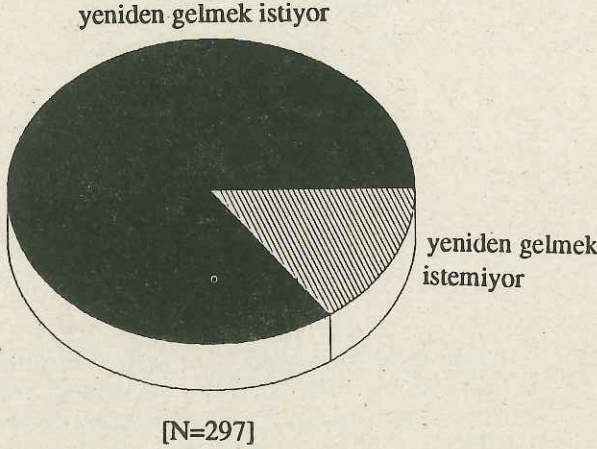
<u>Yapılması Arzulanan Etkinlikler</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Spor Faaliyetleri (başlıca yüzme..)	267	63.7
Golf	34	8.1
Animasyon Faaliyetleri	103	24.6
<u>Bir turist rehberince gezdirilme</u>	<u>15</u>	<u>3.6</u>
Toplam	419	100.0

(81 katılımcı bu soruyu yanıtlamamıştır.)

TABLO 10: Gezilerini Tamamlayan Turistlerin Ülkemize Yeniden Gelme Konusundaki Düşünceleri

<u>Yeniden gelme konusundaki yargı</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Yeniden gelmek istiyor..	252	84.8
<u>Yeniden gelmek istemiyor..</u>	<u>45</u>	<u>15.2</u>
Toplam	297	100.0

**ŞEKİL 4: Gezilerini Tamamlayan Turistlerin
Ülkemize Yeniden Gelme Konusundaki Düşünceleri**

TARTIŞMA

Ülkemizde, bizim çalışmamıza benzer yöntemle yapılan turist ya da "turizm epidemiyolojisi" ne dönük çalışma yok gibidir (10). Sınır kapularından giriş veya çıkışta yabancı turistlere doldurtulan bir formun (Statistical Form for Foreigner Arrivals and Departures, (11)) Devlet İstatistik Enstitüsü'nce değerlendirilen verileriyle yetinilmektedir. Dolayısıyla, verilerimizi karşılaştırabileceğimiz fazlaca yayın yoktur

Boyacı ve Aktaş'ın Antalya'da yürüttükleri bir çalışmada; bölgeye gelen turistlerin özellikle 25-54 yaş gruplarında yığıldığı belirlenmekte ve 3. yaş grubuna dönük özendirici önlemlerin alınması ve yeterli tanıtım yapılması durumunda, bu yaş grubunun da o bölgeye çekilebileceği belirtilmektedir (12).

Bazı Avrupa ülkeleri; nüfusun yaşlanmasını, erken emekliliği ve turistik bölge ve tesislerde görülen mevsimlik yoğunlaşmayı gözetecek; ekonomik ve ailevi sorunlarını önemli ölçüde çözmüş, yılın her ayında tatil yapma olanağı olan 3. yaş grubunu ülkelere daha fazla çekebilmek için çalışmalarını hızlandırmışlardır (13).

ABD'de yapılan bir çalışmada, yaşlıların seyahate çıkmada çekingen davranmalarının nedenleri arasında ilk sırayı sağlık endişelerinin aldığı ortaya konmuştur (14). Gelişmiş ülkelerdeki kap-

samlı sosyal güvenlik şemsiyesi ve bu bağlamda yer alan nitelikli sağlık hizmetlerinin gidilen diğer ülkelerde sağlanamayabileceği kuşkusu, dış geziler için ketvurucu bir öge olarak değerlendirilmesini olağan karşılamak gerekir.

Nitekim bizim çalışmamızda da, ülkemize sağlık amaçlarıyla geldiklerini ifade eden olmamıştır. Bunda hem yeterli, yaygın ve nitelikli sağlık hizmetleri sunabilecek bir yapıya henüz sahip olmamızın hem de, 1300 dolayındaki şifalı su kaynaklarımızı yeterince tanıtamamış olmamızın önemli payı vardır. Özellikle yaz dönemine rastlayan mevsimlik yoğunlaşma ile Ege ve Akdeniz kıyılarımızda, iç ve dış turizm hareketlerinden kaynaklanan bir nüfus patlaması yaşanmaktadır. Oysa, bu bölgelerdeki sağlık altyapısı, artan gereksinimi karşılayabilmekte çok yetersiz kalmaktadır. Güler'in bizim de paylaştığımız görüşüne göre; "Turistik bölgelerde sağlık sorunları ve sağlık hizmetleri ile ilgili sorunların ülkenin genel sağlık sisteminin dışında çözümlenebilmesi mümkün değildir. Bu sorunlar, ülkenin ana sağlık sistemi içerisinde ve yapılacak mesleki eğitim, standartlarla ilgili defektlerin giderilmesiyle çözümlenebilir." (15)

Almanya'da 2000 kişi üzerinde yapılan bir anket, orta yaş ve üzerindeki kişilerin gençlere oranla tatile plansız ve programsız çıkmaya fazla ilgi göstermediklerini ortaya koymuştur (16). Nitekim bizim çalışmamızda da benzer bir eğilim doğrulanmıştır. Barutçugil'e göre Mathematica'nın Hawaii ile ilgili bir çalışmasında en yüksek fayda/maliyet oranına, orta yaşlı ve yüksek gelir gruplarından olan ziyaretçilerde erişildiği ortaya çıkmıştır (17). Bu durumda, genelde turizmden özelde 3. yaş turizminden beklenen yüksek fayda/maliyet oranına erişebilmek için, ülkemize gelen yabancı turistlerin dar anlamda özellikle beklenti profillerini; geniş anlamda ise bütün boyutlarıyla "turizm epidemiyolojisi"ni kapsamlı, güvenilir ve dönemsel olarak tekrarlanacak bilimsel araştırmalarla aydınlatmak zorunlu gözükmektedir. Zaten Kutluata'ya göre çağdaş turizm pazarlaması anlayışı da; "turist ürününü üretmekle işe başlamak yerine, turistin de bir müşteri olduğunu kavrayıp, onun isteklerine göre turizm isteklerine yön vermek, turistin arzu ve özlemlerini tespit ederek talebi hazır olan bir turist ürününü üreterek işe başlamak gerekliliğine" dayalıdır (18).

Yalnızca dış turizm açısından değil; iç turizm açısından da bakıldığında -ülkemizin bu alandaki büyük potansiyeli de gözetilince-thermal turizmin gerekliliği yeterince açıktır. Nitekim ülkemiz kırsal kesim insanı termal turizme oldukça yatkındır ve var olan potansiyelimizden belirli ölçüde yararlanmaktadır (19). Bu potansiyeli uluslararası ölçekte de değerlendirmek için koşullarının iyileştirilmesi ve etkin tanıtım çalışmalarının yapılması gerekliliği ortadadır.

Bir yandan 2000'li yıllara doğru 10 milyar Dolar/yıl turizm girdisi hedeflenirken; bir yandan da bu girdilerdeki azalma dikkati çekicidir. Örneğin ülkemizde 1990 yılında yabancı turist başına 621 Dolar olan ortalama harcama (20), 1991'de 481 Dolara düşmüştür (9). Bu yüzden, turistlerin ülkemizde daha fazla kalışını ve dolayısıyla daha fazla para harcamasını sağlayacak eğlence merkezleri, spor imkânları v.b. animasyon yatırımlarının; bir üst paragrafta belirtilen önlemlerle bir arada ve gerekli altyapıyla paralel olarak yürütülmesi yerinde olacaktır.

SUMMARY

AN EPIDEMIOLOGICAL SURVEY on FOREIGN TOURIST ARRIVALS AND DEPARTURES THROUGH EDİRNE PROVINCE in 1991

Through May-December 1991 period, 500 foreign tourists older than 18 years of age who arrive in and depart from Turkey via Kapıkule and Pazarkule border gates of Edirne have been interviewed by a questionnaire. One of the purposes of this survey is gathering actual data about the age, sex, educational status, nationality, entry cause, transport mode, duration of stay and place to stay in our country. Special emphasis has been put on the 3rd age tourism by composing the sample weightedly with the tourists over 50. The tourist health and medicine aspect of the issue have also been taken up and a new approach which could be nominated so called "tourism epidemiology" have been put forward.

2/3 of the study group is higher educated and 57.0 % of all have come to Turkey with a tour by planning beforehand to stay either at hotels or at holiday villages. There are almost no reasons of health among the preferences for coming to Turkey. Only 13 persons (2.6 %) have plans in order to visit some thermal sites in the country.

Reasonable prices have been stressed as an attractive factor for choosing our country. Despite this fact, nearly half of the group have stayed or have planned to stay in Turkey less than 1 week. Excursionists were reaching to 19.5 % while 85 % of the departing responders were willing to come again.

It should be emphasized that more benefits could be produced because of having vast thermal water facilities, caves etc. in case of appropriate infrastructural services, organisation and propaganda. Tourism sector entails the cooperation of many other sector. With this connection, we suggest improvement of health services either regarding tourist health, without considering them as the separate part of the country's entire health system. In order to cope with creating wise plans related to the tourism sector; a regular, continuous and re-

liable data collection system have been put under attention as of one of the most important items.

KAYNAKLAR

1. Toskay T. ; **Turizm Olayına Genel Yaklaşım**. İst., Der Yay., 1983, s. 39.
2. ——— **Turizm; Büyük Larousse**. Cilt 19, s. 11759-61, İstanbul, 1990.
3. ——— **Turizm Dünyası**. Turizm Bakanı Prof. Dr. Abdülkadir Ateş'in Turizm Bakanlığı Bütçesini Plan ve Bütçe Komisyonu'nda sunuş konuşmasından. Mart 1992, yıl 3, sayı 30/1, s. 16-17.
4. Ülker İ.; **Türkiye'de Sağlık Turizmi**. Ankara, Sevinç Mtb., 1988, s. 55.
5. Emiroğlu V.; **Yaşlılık ve Yaşlının Sosyal Uyumu**. Ankara, Başkent Yayınevi, 1989, s. 7.
6. Vaughan JP; Morrow RH. **Manual of Epidemiology for District Health Management**. World Health Organization, Geneva, 1989, p.9.
7. Passini W.; Tourist Health as a New Branch of Public Health. **World Health Statistics Quarterly**. 42:2, 1989, p. 77-84.
8. Güler Ç.; **Turist Sağlığı ve Hekimliği**. Ankara, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fak. Halk Sağlığı A.B.Dalı Yayın no 90/52, 1990, s.11.
9. ——— **Cumhuriyet Gazetesi**. 20 Mayıs 1992.
10. Güler Ç.; **Turist Sağlığı ve Hekimliği**. Ankara, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı A.B.Dalı Yayın no 90/52, 1990, s. 18.
11. T.C. Devlet İstatistik Enstitüsü. **1990 Tourism Statistics**. p.11.
12. Boyacı C, Aktaş A.; "Antalya Yöresine Gelen Turistlerin Profilini Belirleme Projesi," **Turizm Yıllığı: 1990**. Ankara, Türkiye Kalkınma Bankası Yay., 1991, s. 24-25.
13. Hacıoğlu N.; "AT Ülkelerinde ve Türkiye'de Turizm Pazarlama Politikaları," **Dünya Gazetesi**. 15 Mayıs 1990, s. 4.
14. Blazey M.; "The Differences Between Participants and Non-Participants in a Senior Travel Programme," **J. Travel Research**. 1987, s. 9.
15. Güler Ç.; "Turistik Bölgelerde Sağlık Sorunları ve Hizmetleri," **İstanbul Halk Sağlığı Bülteni**, yıl 3, sayı 8, Nisan 1989, s. 17-19.
16. Opaschowski HW.; **Tourismus Forschung**. Germany, Leske-Budrich Opladen, 1989, s. 167.
17. Barutçugül İ.S. ; **Turizm Ekonomisi**. 1. Bs., İst., Beta Yay., 1986, s. 60.

18. Kutluata M.; **Turizm Pazarlaması ve Tümk Turizmde Aracı Kuruluşlar**. Basılmamış Doçentlik Tezi, İst. Üniv. İktisat Fakültesi, 1977, s. 54.

19. Kaya B.; "Termal Turizm İşletmeciliğinin Üstünlükleri," **Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Dergisi**. Cilt II, İstanbul, 1984, s. 308.

20. ——— "Hedef, 2000'e Doğru 10 Milyar Dolar," "Abdülkadir Ateş'le Röportaj. **TURSAB Turizm Dergisi**. Sayı 108, Mart 1992, s.28-31.